Małgorzata Minkowska, *Katalog druków śląskich XV–XVIII wieku ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, Wrocław: Wydawnictwo Ossolineum 2020, 287 ss., tabl.

<https://doi.org/10.19195/0080-3626.65.16>

Mimo dynamicznego rozwoju dostępnych w internecie elektronicznych baz danych o piśmiennictwie i książce oraz ich niewątpliwych zalet nadal nie tracą znaczenia tradycyjne, wydawane drukiem katalogi i spisy bibliograficzne; stale zajmują one niezbywalne miejsce w systemie komunikacji i informacji naukowej, ponadto są świadectwem poziomu kultury bibliograficznej swego czasu i środowiska. Edycje te są owocem trudu bibliografów i bibliotekarzy, a o ich randze, jakości i efektywności decydują nie tylko treść, ale też kształt i poziom realizacji wydawniczej. Z uznaniem należy zatem przyjąć pojawienie się starannie wydanego dzieła, które dokumentuje zasoby dawnej książki śląskiej — inkunabułów i druków z XVI–XVIII wieku, przechowywanych w księgozbiorze Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Ossolineum tworzy swój zasób silesiaków niezależnie od polityki gromadzenia realizowanej przez Bibliotekę Uniwersytecką we Wrocławiu i trudno odmawiać celowości takiej strategii, gdy pamięta się o tym, jak nieprzewidywalne, burzliwe i zróżnicowane losy bywały udziałem kolekcji książkowych pozornie dublujących się, a tworzonych/zlokalizowanych w tych samych ośrodkach. W tym przypadku można więc mówić raczej o współdziałaniu niż rywalizacji obu wielkich wrocławskich bibliotek. O dobrej współpracy obu instytucji świadczy fakt, że recenzentem wydawniczym *Katalogu* była kustosz Weronika Karlak, wielce kompetentna i doświadczona pracownica Działu Starych Druków Biblioteki Uniwersyteckiej.

Katalog Małgorzaty Minkowskiej rejestruje ponad 1700 egzemplarzy, a zawarte w nim opisy bibliograficzne są cenne zwłaszcza dzięki skrupulatnemu odnotowaniu przez autorkę cech indywidualnych egzemplarzy — nie tylko proveniencji, ale także niewłaściwej (zaburzonej) kolejności składek i kart, rodzajów i atrybutów opraw poszczególnych tomów, czasu ich wykonania i ich kolejnych form. Opisy bibliograficzne podają nazwiska i imiona autorów (tam, gdzie dało się to ustalić, również daty ich życia), tytuły dzieł (z opuszczeniami mniej istotnych elementów), adresy wydawnicze z zachowaniem sformułowań z tytułatury, dane o objętości, formacie, ilustracjach (łącznie z określeniem ich tematyki), cechy oprawy i czas jej powstania, defekty egzemplarza.

Niektóre wątki zasygnalizowane we *Wstępie* otwierają drogę do dalszych dokładnych badań — jak na przykład sprawa atrybucji typograficznej harmonijkowego modlitewnika (s. 18). Wybór formy hasła — w przypadku, gdy jest nim nazwisko autora — nie zawsze wydaje się konsekwentny, zwłaszcza że brak informacji o przyczynach podjętej przez badaczkę decyzji: sąsiadują więc z sobą „Kirsten Michael” i „Kirstenius Peter” (s. 62). Uwadze krytycznego czytelnika zapewne nie umkną też pewne niezbyt klarowne określenia (na przykład „drzeworyty tematyczne” — poz. 10). Można się ponadto zastanawiać, czy jeden z wielu śląskich katalogów aukcyjnych, *Catalogus bibliothecae Gryphianae* — nawet jeśli jest bogaty w publikacje śląskie i o Śląsku — może być zaliczony do „pierwszych bibliografii silesiaków” (s. 8, przypis 13)?

W obfitującej w teksty obcojęzyczne edycji nie udało się również uniknąć drobnych błędów na skutek niedokładnej korekty (na przykład s. 20, w. 4 — u góry „Pfistea” zamiast „Pfister”; s. 33 — „Christicher” zamiast „Christlicher”; s. 276 — „Agricola Cnaeus” zamiast „Gnaeus”), są one jednak nieliczne i łatwe do wychwycenia przez czytelnika, który zetknął się z dawną książką i informatorami o niej. Uwagę przykuwają ponadto zestawy stosowanych w publikacji skrótów, oznaczających źródła bibliograficzne ujęte na s. 25–28. Zawierają one dość zaskakujące, nietypowe skróty: np. „cz.” to i „część”, i „czysta”, zaś skrót „fl” oznacza „czynny” i jest to nawiązanie do mało czytelnego dla współczesnych odbiorców słowa *florirte* — „kwitł”, czyli był aktywny... W opisie 33 (s. 36) inicjały „IHS” objaśnione zostały jako „inicjały jezuitów”, choć jest to chrystogram. W indeksie topograficznym proveniencji zabrakło Bieczyny („Majorats-Bibliothek Pitschen”, poz. 1164, egz. d).

Mam wreszcie wątpliwość, czy należało włączać do głównego zrębu katalogu druki o fikcyjnych — rzekomo śląskich — adresach wydawniczych (na przykład *Dyalog czyli Rozmowa Podolanki z Mężem* — poz. 720). Chyba lepszym rozwiązaniem byłoby umieszczenie ich w osobnym zestawieniu.

Te drobne uwagi nie zmieniają zasadniczej oceny recenzowanej publikacji — jest to informator bardzo starannie opracowany, wydany z równą dbałością o treść oraz funkcjonalność, jak i urodę edycji. Z pewnością zajmie on godne miejsce wśród źródeł bibliograficznych przydatnych badaczom wielu specjalności i będzie z pożytkiem wykorzystywany.

Anna Żbikowska-Migoń
Wrocław

Katalog druków XV i XVI wieku w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Tomy 1–8. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 1994–2018. T. 1, cz. 1: *XV wiek*, oprac. T. Komender, cz. 2: *XVI wiek: Lit. A*, oprac. T. Komender, 1994, 534 ss.; T. 2: *Lit. B*, cz. 1–2., oprac. T. Komender, H. Mieczkowska, 1998, 944 ss.; T. 3: *Lit. C–E*, pod red. H. Mieczkowskiej, 2007, 921 ss., tabl.; T. 4: *Lit. F–K*, pod red. H. Mieczkowskiej, 2011, 1000 ss.; T. 5: *Lit. L–O*, pod red. H. Mieczkowskiej, 2015, 846 ss., tabl.; T. 6: *Lit. P–Ska*, pod red. H. Mieczkowskiej, 2016, 826 ss., tabl.; T. 7: *Lit. Sla–Ż, Addenda*, pod red. H. Mieczkowskiej, 2017, 801 ss., tabl.; T. 8: *Zbiorczy indeks proveniencyjny*, pod red. nauk. M. Cubrzyńskiej-Leonarczyk, 2018, 513 ss.

<https://doi.org/10.19195/0080-3626.65.17>

W 2018 roku ukazał się ostatni, ósmy tom katalogu druków z XV i XVI wieku przechowywanych w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie (dalej: BUW). Z zamieszczonego na początku siódmego tomu *Podsumowania* pióra Haliny Mieczkowskiej dowiadujemy się, że prace kilkusobowego zespołu pracownic Gabinetu Starych Druków nad tym